

Використана література:

1. Крюкова Н. Л. Использование методов педагогического дизайна при создании электронно-методического комплекса. Сетевые технологии и Веб-дизайн в школе [Электронный ресурс] / Н. Л. Крюкова. – Режим доступа : <http://festival.1september.ru/articles/516158/>.
2. Основи будівництва сайтів / В. Манако, Д. Манако, О. Данилова, О. Войченко. – К. : Вид. дім “Шкіл, світ” : Вид. Л. Галіцина, 2006. – 120 с., – [4] арк. – (Б-ка “Шкіл, світ”).

Кулиш Л. А. Современные образовательные веб-ресурсы: реалии и перспективы подготовки будущих учителей технологий

В статье рассмотрен один из видов учебных материалов типа образовательные веб-ресурсы (ОВР) – электронные учебные пособия. Наиболее распространенными и привычными для реализации учебных материалов типа ОВР является способы разработки веб-страниц. Описаны два типа веб-редакторов: простые веб-редакторы и WYSIWYG-редакторы. Рассмотрен более детально язык HTML. HTML-документы бывают двух типов: 1. Статические – это Web-страницы, в формате HTML-файлов на момент их запроса. 2. Динамические Web-страницы формируются специальными программами во время поступления запроса. Рассматривается, какие необходимо принять меры на этапах создания и эксплуатации электронных учебных изданий, чтобы уменьшать негативные эффекты от использования компьютеров.

Ключевые слова: образовательные веб-ресурсы, электронное учебное пособие, учитель технологий, Интернет, веб-страница.

Kulish L. Modern educational resources of webs: reality and perspectives preparative for future teachers of technologies

In the article one of types of educational is considered materials of type educational web-resources (OBR) – electronic train aids. Most of common and usual for realization educational materials as OBR there are methods developments of web-page. The two types of are described web-editors: simple web-editors and WYSIWYG-editors. The language of HTML is considered more in detail. HTML-documents are two types: 1. Static – web-page, that exist in the format of HTML-files in the moment of their query. 2. Dynamic web-page is formed by the special programs during the receipt of query. Measures which must be used on the stages of creations and operation electronic educational publishing editions are considered, that abbreviate negative effects from the use of computers.

Keywords: educational resources of webs, electronic train aid, teacher of technologies, Internet, web-page.

УДК 371(73)(093)+37.01(73)

Лук'янчук Світлана
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

**ПОЛІКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ
В АМЕРИКАНСЬКІЙ СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ: ЕТАПИ РОЗВИТКУ**

У статті висвітлено чинники, які вплинули на становлення і розвиток полікультурного виховання в педагогічній теорії та практиці США в період з початку ХХ століття по наш час. Виділено п'ять етапів розвитку полікультурного виховання учнів в американській середній школі. Здійснено аналіз кожного етапу.

Ключові слова: американська середня школа, полікультурне виховання, етапи розвитку, США.

Посилення глобалізаційних та інтеграційних процесів, становлення інформаційного суспільства на міждержавному та міжконтинентальному рівні ставлять нові вимоги перед вітчизняною системою освіти. Важливою умовою виживання та ефективної самореалізації особистості в сучасному соціокультурному просторі є оволодіння полікультурною компетентністю. Тому одним з пріоритетних завдань сучасної української школи стало полікультурне виховання підрастаючого покоління.

У вітчизняній педагогічній науці окремі аспекти полікультурного виховання молодого покоління досліджували освітяни Р. Агадуллін, Е. Ананьян, В. Бойченко, В. Болгаріна, І. Бондаренко, Л. Голік, О. Ковальчук, В. Присакар, А. Солодка та ін. Аналізу проблем підготовки вчителів до роботи в полікультурному середовищі присвячені праці Т. Атрощенко, Л. Волик, Л. Воротняк, Л. Гончаренко, О. Дубасенюк, В. Кузьменка, І. Лощенової, Н. Якси. Досвід зарубіжних, зокрема американських, освітян в галузі полікультурної освіти й виховання є предметом дослідження таких українських учених, як В. Жуковський, О. Заболотна, М. Красовицький, О. Литвинов, І. Радіонова, І. Тараненко та ін.

Проте, наразі в Україні не розроблена базова концепція полікультурного виховання учнівської молоді. Відсутні системні дослідження теоретичних і практичних засад полікультурного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах, що зумовлює доцільність вивчення світових тенденцій у формуванні змісту, виборі ефективних форм та методів полікультурного виховання шкільної молоді, врахування позитивного зарубіжного досвіду. Особливий інтерес для нас представляють здобутки в зазначеній галузі освітян США, які ще на початку ХХ століття усвідомили значення полікультурного виховання підрастаючого покоління для створення можливостей для мирного та взаємовигідного співіснування різних етнічних і расових меншин. На сьогодні американською педагогічною освітою накопичено значні теоретичні напрацювання в галузі полікультурного виховання і практичний досвід його реалізації.

Для осмислення і виваженої оцінки особливостей організації та реалізації полікультурного виховання важливо визначити основні чинники виникнення ідеї полікультурності в теоріях учених США, проаналізувати розвиток полікультурного виховання в американській середній школі.

Метою статті є виділити та проаналізувати етапи розвитку полікультурного виховання учнів в американській середній школі.

На появу ідеї полікультурного виховання в педагогічній думці США на початку ХХ століття вплинула низка історичних, політичних, соціально-економічних, демографічних та педагогічних чинників, пов'язаних із розвитком американського суспільства, наукової думки та трансформацією навчально-виховного процесу в американській школі. Це, насамперед, такі явища, як “нова” хвиля імміграції з 1870-го по 1920-й рік, нетерпимість до культурної різноманітності, політика соціальної, економічної та політичної дискримінації етнічно-расових меншин, шкільна сегрегація та ін. На початку ХХ століття основоположним принципом життєдіяльності американського суспільства була ідея асиміляції. Освітні заклади, засоби масової інформації, державні служби й релігійні організації виконували роль “американізатора”. Система громадських шкіл була потужним засобом асиміляції іммігрантів у так званій “основний потік” американської нації [5, с. 230].

Політика влади з викорінення культурних відмінностей етнічних меншин зазнавала критики з боку таких прогресивних американських учених, як філософ і педагог Дж. Дьюї та його учень і послідовник Горас Каллен. Так, останній на протигагу концепції асиміляції висунув теорію “культурного плюралізму”. Він вважав, що англосаксонська культура могла б бути домінуючою, але не єдиною серед багатьох культур етнічних меншин, які

мають право бути “іншими” [6, с. 234]. Його підтримували антрополог Франц Боас (F. Boas), теоретики в галузі освіти Рендолф Боурне (R. S. Bourne), Дж. Драчслер (J. Drachsler) та інші. Вони виступали за “культурну демократію” в Америці, яка повинна була, на їх переконання, стати продовженням політичної демократії, гарантованої Конституцією США. Ці вчені наполягали на тому, що іммігранти можуть асимілюватися в американське життя й стати ефективними громадянами суспільства, зберігаючи при цьому важливі елементи свого культурного та етнічного спадку [2, с. 755-756].

Початок 1920-х років ознаменувався появою освітніх ініціатив таких педагогів афроамериканського походження, як Г. Вільямс (G. W. Williams), К. Вудсон (C. G. Woodson), С. Веслі (C. H. Wesley), В. І. Б. ДуБоїс (W. E. B. DuBois) та інших. Вони займались науковими дослідженнями та розробкою навчальних матеріалів, які стосувались історії й культури афроамериканців, для інтеграції в навчальні плани шкіл та коледжів [4, с.7-8].

Тож такі соціально-політичні явища в американському суспільстві, як ідеологія “плавильного казана”, дискримінація етнічно-расових меншин, сегрегація, демографічна політика уряду, з одного боку, та плюралістичні погляди й теорії прогресивних американських учених і розвиток педагогічної думки, з другого боку, зумовили появу ідеї полікультурного виховання учнів в американській середній школі. Розпочався перший етап розвитку полікультурного виховання – міжкультурне виховання (початок 1920-х – 1939-й рік). Проголошення освітніх ініціатив учених афроамериканського походження щодо ознайомлення учнів з культурною спадщиною свого етносу на початку 20-х років ХХ століття вважаємо нижньою межею етапу. Спочатку навчальні матеріали, які містили інформацію про історичну й культурну спадщину афроамериканського населення, використовувалися тільки в навчальних закладах для афроамериканців. Пізніше, завдяки підтримці й популяризації такими незалежними організаціями, як Асоціація з вивчення життя та історії афроамериканців (Association for the Study of Afro-American Life and History) та Асоціація видавців (The Associated Publishers), означені навчальні матеріали почали впроваджуватись у практику інших шкіл.

Слідом за афроамериканцями представники таких неангломовних етносів, як євреї, італійці, поляки, українці та ін. висунули вимогу про внесення змін у навчальні плани закладів освіти з метою відображення їх етнічного спадку. Вони наголошували на необхідності підготовки вчителів до роботи в культурно-різноманітному шкільному середовищі, розробки навчальних програм та інших заходів, спрямованих на покращення діяльності школи з метою розвитку демократичних цінностей та толерантних міжрасових відносин між учителями та учнями [9, с. 110-111].

Одним із найважливіших центрів руху за міжкультурне виховання став Нью-Йорк. В 1930-х роках педагог Рейчел Девіс ДуБоїс (R. D. DuBois) заснувала тут Сервісне бюро з міжкультурного виховання (Service Bureau for Intercultural Education). З його ініціативи організовувались курси з міжкультурного виховання для вчителів, проводились річні програми-асамблеї, розроблялись навчальні плани й навчальні матеріали міжкультурного змісту. Зусилля освітян спрямовувались на вивчення в школах рідних мов іммігрантів та виховання поваги й толерантного ставлення до етнічних культур і їх носіїв [8, с. 110-111]. Рух за міжкультурне виховання набув поширення також у Чикаго, Філадельфії, Лос-Анджелесі та інших містах [2, с. 756].

Як показало дослідження, більшість лідерів міжкультурного виховання були представниками етнічних меншин, в основному афроамериканці. Тому недоліком процесу полікультурного виховання на I етапі розвитку було те, що основна увага приділялась вивченню в школах історії й культури окремих етнічних груп. Ідеологи міжкультурного виховання були переконані, що існування сегрегованих навчальних закладів для расових

меншин мало важливе значення для виживання й подальшого розвитку етнічних груп у США.

Другий етап розвитку полікультурного виховання в американській середній школі – міжгрупове виховання (1939–1954 рр.). Нижньою межею другого етапу розвитку полікультурного виховання вважаємо початок II Світової війни (1939–1945 рр.), яка викликала низку демографічних і соціально-політичних подій та явищ, що дали поштовх для подальшого розвитку педагогічної науки й становлення міжгрупового виховання в американській середній школі.

Початок 1940-х років позначився значним посиленням міжрасової й міжетнічної напруги в американському суспільстві. Прогресивні американські освітяни відгукнулись на ситуацію в країні активізацією досліджень проблем міжрасових відносин. Декілька державних організацій, а саме Асоціація Прогресивної Освіти (Progressive Education Association), Національна Рада із Суспільствознавчих Наук (National Council for the Social Studies), а також Американська Рада з Освіти (American Council on Education) виступали спонсорами проектів, заходів і публікацій на тему міжгрупового виховання [4, с. 9]. Дослідження таких провідних педагогів, соціологів і філософів, як Р. ДуБоїс (R. D. DuBois), Л. Вірт (Louis Wirth), Л. Кук (Ll A. Cook), Г. Аллпорт (Gordon W. Allport) та ін., стали теоретичною основою для заснування центрів міжгрупових зв'язків, визначення змісту і цілей навчальних планів шкіл, створення міжгрупових виховних програм і проектів.

У 1940-х роках широке визнання щодо ефективної реалізації міжгрупового виховання отримали освітні ініціативи шкіл міста Спрінгфілда (штат Масачусетс). В 1939 році тут було розпочато реалізацію програми Спрінгфілдський план (Springfield Plan), яка включала цілеспрямовану діяльність школи й громади з метою сприяння школярам та дорослим членам громади в оволодінні вміннями, ставленнями й моделями поведінки, необхідними для дотримання принципів демократії в полікультурному суспільстві [2, с. 761-762]. У громаді було організовано Раду представників (Council of Representatives), яка працювала над створенням і впровадженням освітніх програм для дітей та дорослих, що мали на меті засвоєння цінностей демократичного суспільства. Шкільні навчальні плани і програми наповнювались матеріалами про різні етнічні групи з метою зменшення упереджень і виховання в підростаючого покоління релігійної, расової та етнічної толерантності.

Недоліком процесу полікультурного виховання (міжгрупового виховання) на II етапі розвитку, було те, що переважну більшість його активістів і теоретиків становили ліберально налаштовані освітяни й соціологи європейського походження. У своїх дослідженнях вони зосереджували увагу на усуненні проявів упереджень і дискримінації на особистісному рівні та мало переймалися змінами у структурі американського суспільства, яке підтримувало інституціолізований расизм. На їхню думку, асиміляція в культуру домінуючого етносу була найкращим способом вирішення проблем расової напруги та міжетнічного непорозуміння. Тому цілями міжгрупового виховання було зменшення проявів культурних відмінностей різних етносів, прискорення процесу становлення їх як ефективних громадян і членів “основного потоку” суспільства [4, с. 11].

Третій етап розвитку полікультурного виховання – етнічне й поліетнічне виховання (1954–1981 рр.). На його становлення вплинули такі явища американського життя, як активізація руху етнічних і расових меншин за свої громадянські права, постановка питання про права людини на міжнародному рівні, настання епохи постіндустріальних перетворень у суспільстві, зміна демографічної політики влади, прийняття урядом низки законодавчих актів з метою усунення різних форм дискримінації. Педагогічна думка в цей період характеризується гострою критикою асиміляціоністської політики влади в галузі

освіти. Нижньою межею третього етапу розвитку полікультурного виховання в американській середній школі вважаємо відміну в 1954 році расової сегрегації в школах рішенням Верховного Суду й Рада освіти США.

Розвиток полікультурного виховання в 1960-х роках характеризується появою в школах етнічних курсів, які вводились у навчальні плани як додаток до традиційних навчальних програм. Етнічні курси надавали інформацію про історичне минуле та культурний спадок окремих етнічних груп. Ці курси були елективними, розроблялись і вивчались переважно представниками меншин, надаючи їм можливість ознайомитись з історією й культурою свого етносу. Широкою виховною практикою стало проведення фестивалів етнічної творчості, святкування етнічних свят, днів народження відомих особистостей та історичних дат.

З часом американські освітяни зрозуміли, що введення етнічних курсів недостатньо для задоволення освітніх потреб учнів різного походження, а також для розвитку більш демократичних міжрасових та міжетнічних відносин. У результаті розпочалась розробка поліетнічних курсів [4, с. 13]. В одному курсі поєднувалась інформація про історію, культуру, літературу й музику декількох етносів. Поступово такі курси почали вводитися в програми навчання для всіх учнів. Головними завданнями курсів з поліетнічного виховання були: допомогти школярам досягнути більш високого рівня самопізнання, сприяти вихованню поваги до представників інших етнічних і расових груп, забезпечити знаннями, необхідними для життя як в рамках їх власної культури, так і в умовах домінуючої культури.

Отже, головною тенденцією III етапу розвитку полікультурного виховання був перехід діяльності американської системи громадської освіти з асиміляціоністської позиції до ідеології полікультурності.

Становленню четвертого етапу полікультурного виховання в американській середній школі (1981–2001 рр.) посприяли важливі соціальні й науково-педагогічні чинники. Початок 1980-х років у американському суспільстві характеризується тим, що більшість громадян на той час вийшли за рамки суто етнічної ідентичності. Належність до соціально-класових, мовних, статевих, вікових, релігійних, професійних та інших груп стала не менш важливою для формування менталітету, визначення поведінки й переважаючих цінностей індивідів. Постала потреба у розвитку толерантності у ставленні до всіх без винятку культурних відмінностей та особливостей особистості, створення умов, за яких кожному індивідові гарантується вільний вибір своєї ідентичності та шляхів її реалізації [7]. Постановка соціальних груп суспільства в один ряд із етнічними викликала бурхливу реакцію у фахівців закладів освіти, яка проявилась появою нових педагогічних теорій та практик. Логічним продовженням ідеї етнічного й поліетнічного виховання стала ідея полікультурного виховання.

Нижньою межею четвертого етапу полікультурного виховання учнів в американській середній школі вважаємо 1981 рік, коли була висунута концепція полікультурного виховання професора Дж. Бенкса, яку він ґрунтує на ідеї “освітнього рівноправ’я” (educational equality) [7]. Ціль полікультурного виховання у концепції Дж. Бенкса полягає в створенні оптимальних умов для освіти представників усіх етнічних і соціальних груп з метою досягнення ними рівних економічних і соціальних умов у майбутньому [3, с. 22-23].

У середині 1980-х років було створено професійну організацію NAME (National Association for Multicultural Education) – Національну асоціацію полікультурного виховання, члени якої вдалися до активних досліджень і пошуків шляхів здійснення змін в американській громадській освіті відповідно до цілей полікультурного виховання. Слідом

за Дж. Бенксом такі американські вчені, як Карл Грант, Крістін Слігер, Женева Гай, Соня Ніето та інші зробили свій внесок у розвиток ідеї полікультурного виховання.

Четвертий етап полікультурного виховання в американській середній школі характеризується впровадженням великої кількості навчальних програм, спрямованих на врахування вимог різних соціальних та етнічних груп населення, інтеграцією полікультурного компоненту в зміст навчальних програм з усіх основних циклів дисциплін на всіх етапах середньої школи, розробкою різноманітних програм полікультурного виховання, більшість з яких успішно впроваджуються й сьогодні.

Отже, провідною тенденцією на IV етапі розвитку полікультурного виховання став перехід на якісно новий рівень, що ґрунтується на ідеї “освітнього рівноправ’я”, суть якої полягає в створенні оптимальних умов для освіти представників усіх етнічних і соціальних груп з метою досягнення ними рівних економічних і соціальних умов у майбутньому.

В кінці XX – на початку XXI століття в США завдання полікультурного виховання підростаючого покоління набуло нової актуальності [1]. Його ефективне здійснення стає основною умовою виживання особистості в сучасному соціокультурному просторі. У 2001 році розпочався п’ятий етап розвитку полікультурного виховання учнів в американській середній школі: полікультурне виховання в епоху інтеграційних та глобалізаційних процесів. Нижньою межею етапу вважаємо трагічні події 11 вересня 2001 року, пов’язані з серією терористичних актів і сотнями людських жертв. Вони мали величезний вплив на самосприйняття американців, примусили їх замислитись над тим, що відбувається у світі, й зацікавитись тим, якої думки світ про них. Наслідком зазначених подій стало переосмислення ролі й значення полікультурного виховання в американському суспільстві та школі.

В умовах становлення інформаційного суспільства, набувають поширення нові форми реалізації полікультурного виховання учнів американської середньої школи. Особливо популярними стають міжнародні навчально-виховні проекти й програми кроскультурного взаємообміну, які виводять полікультурне виховання за межі класу й школи завдяки можливості встановлення Інтернет-контактів на рівні різних шкіл, міст, регіонів, держав і континентів. Впровадження міжнародних програм полікультурного виховання та широке залучення батьків, сім’ї і громади до участі в навчально-виховному процесі є головними особливостями процесу полікультурного виховання на V етапі розвитку.

Висновки та результати дослідження, перспективи подальших розвідок у пропонуваному напрямку. Таким чином нами виділено п’ять етапів розвитку полікультурного виховання учнів в американській середній школі: I етап – міжкультурне виховання (початок 1920-х – 1939-й рік), II етап – міжгрупове виховання (1939–1954 рр.), III етап – етнічне й поліетнічне виховання (1954–1981 рр.), IV етап – полікультурне виховання (1981–2001 рр.), V етап – полікультурне виховання в епоху інтеграційних та глобалізаційних процесів, який розпочався в 2001 році. Наше подальше дослідження буде спрямоване на аналіз форм і методів полікультурного виховання в сучасній американській середній школі.

Використана література:

1. Лук’янчук С. Ф. Основні чинники актуалізації завдання полікультурного виховання в американському суспільстві на зламі XX–XXI століть / С. Ф. Лук’янчук // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2009. – Вип. 43. – С. 166-170.

2. *Banks J. A. Intercultural and Intergroup Education, 1929 – 1959: Linking Schools and Communities / James A. Banks, Cherry A. McGee Banks // Handbook of Research on Multicultural Education. – [2nd edition]. – San Francisco: Jossey-Bass, 2004. – P. 753 – 769.*
3. *Banks J. A. Multicultural Education: Characteristics and Goals / J. A. Banks // Multicultural Education. Issues and Perspectives / [ed. by J. A. Banks, Cherry A. McGee Banks]. – [6th ed.]. – John Wiley & Sons, Inc., 2007. – P. 3-30.*
4. *Banks J. A. Multicultural Education: Historical Development, Dimensions, and Practice / J. A. Banks // Handbook of Research on Multicultural Education / James A. Banks, Cherry A. McGee Banks. – [2nd edition]. – San Francisco : Jossey-Bass, 2004. – P. 3 – 29.*
5. *Banks J. A. Race, Knowledge Construction, and Education in the United States: Lessons from History / James A. Banks // Handbook of Research on Multicultural Education / James A. Banks, Cherry A. McGee Banks. – [2nd edition]. – San Francisco : Jossey-Bass, 2004. – P. 228 – 239.*
6. *Gollnick D. M. Multicultural Education in a Pluralistic Society / D. M. Gollnick, P. C. Chinn. – N.Y. : Macmillan, 1994. – 358 p.*
7. *Gorski C. P. A Brief History of Multicultural Education [Електронний ресурс] / Paul C. Gorski // EdChange. – November 1999. – Режим доступу : http://www.edchange.org/multicultural/papers/edchange_history.html*
8. *Johnson L. Multicultural Policy as Social Activism: Redefining Who “Counts” in Multicultural Education / Lauri Johnson // Race, Ethnicity and Education. – July 2003. – Vol. 6. – № 2. – P. 107-121.*
9. *Kuropas M. B. The Ukrainian Americans. Roots and Aspirations. 1884–1954 / Myron B. Kuropas. – University of Toronto Press, 1991. – 534 p.*

Лукьянчук С. Ф. Поликультурное воспитание в американской средней школе: этапы развития.

В статье освещены причины становления и развития поликультурного воспитания в педагогической теории и практике США в период с начала XX века до нашего времени. Выделены пять этапов развития поликультурного воспитания учащихся в американской средней школе. Осуществлен анализ каждого этапа.

Ключевые слова: американская средняя школа, поликультурное воспитание, этапы развития, США.

Lukianchuk S. F. Multicultural Education at American Secondary School: Periods of the Development.

The article explores the problems of introduction and development of the idea of multicultural education in the educational theory and practice of the USA in the period from the beginning of the 20th century to these days. Five periods of the development of pupils' multicultural education at the US secondary school are determined. Each of them is characterized.

Keywords: American secondary school, multicultural education, periods of the development, USA.

УДК 371.133: 373.3

Ляшова Н. М.

Донбаський державний педагогічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті визначено декілька особливостей у підготовці та проведенні педагогічної практики. На наш погляд, розкритий підхід до педагогічної практики дає можливість майбутнім вчителям початкових класів відповідати вимогам професії, здатність збагачувати свої знання та вміння новою інформацією та новими педагогічними технологіями навчання, продуктивно їх впроваджувати для досягнення успіху в своїй педагогічній діяльності.

Ключові слова: педагогічна практика, програма практики, майбутні вчителі початкових класів, організація та зміст практики.